

Uudet siemenet jälleen välityksessä

– kiitos siementen kerääjille ja ylläpitoviljelijöille!

JÄLLEEN suuret kiitokset kaikille ahkerille kerääjille, jotka olette lähettäneet siemeniä Maatiaisen siemenvälitykseen. Ylläpitolajejakin tilataan ja niiden ylläpitäjäkin löytyy varmasti. Ylläpitolajien siemenet siis kyllä päätyvät viljelyyn vaan eivät välttämättä palaudu välitykseen. Tärkeintä tietenkin on, että ne pysyisivät viljelyssä. Siemenviljely ei aina onnistu, mutta yrittänyttä ei laiteta! Näin sitä opitaan ja oppeja voi mieluusti jakaa muillekin lähettämällä omia kasvutarinoita siemen@maatiainen.fi. Samaan osoitteeseen voi lähettää myös kuvia kasvatuksistaan ja varsinkin niistä kasveista, joiden siemeniä on lähettänyt välitykseen. Kuvia voidaan käyttää Maatiaisen julkaisuissa.

Tätä kirjoittaessa aurinko jo välillä muistuttelee olemassaolostaan ja kevään tulosta, vaikka kesään vielä onkin aikaa. Nyt viimeistään on sopiva aika pohdiskella, mitä kylväisin ensi kasvukautena tai esikasvatukseen keväthalvella. Lehden ohessa on tuore siemenluettelo, joista saa kylvöön ideoita.

Kasveillakin on oma historiansa ja ne ovat eläviä muistoja vuosikymmenten takaa. Onnekkait saavat vaalia kasvia, joka on kulkenut suvussa vuosikymmenestä toiseen. Vaikka itsellä ei ole tällaista suvun perintökasvia, niin Maatiaisen siemenluettelon sivuilta voi sellaisen löytää. Nyt on taas aika kylvää ja jatkaa tätä sukupolvien ketjua eteenpäin oli kyseessä sitten koriste- tai hyötykasvi. Tämä perintö jää elämään ties kuinka monissa puutarhoissa, mutta toivottavasti myös luettelon sivuilla. Vanhat maatiaiskannat on merkitty tähdillä ja osittain myös nimetty.

← *Merirantaputkea kasvamassa merenrannalla.*

↗ *Merirantaputken paksuharjaisia lohkoedelmiä.*

→ *Merirantaputken siemenissä on kapeat siipipalteet.*

Jos palautat niiden siemeniä, alkuperäisen pussin alalaidassa olevan eränumeron loppuosan liittäminen taustatietoihin takaa sen, että kanta voidaan tunnistaa ja palauttaa jälleen luetteloon.

Pirkko vastaa siementilauksista niin kuin ennenkin. Maatiaisien siemenvarasto on hänen kotonaan Kanungissa. Tämän vuoksi siementilauksen yhteydessä ei voi valitettavasti tilata muita tuotteita kuten kirjoja, vaan ne on parempi tilata suoraan toimistolta/kivijalkapuodista Helsingistä. Maatiaisien toiminnanjohtaja Maija hoitaa niin ikään jäsenmaksuasiat sieltä käsin ja hänelle kannattaa ilmoittaa myös osoitteenmuutosasiat. Osa siemenieristä on melko pieniä, tämän vuoksi siementen tilaaminen Pirkolta on varmin tapa saada ne, koska kaikkia lajeja ei voida taata olevan toimistolla. Käyttäkää tilatessanne tilausnumeroita sekä lajinimeä, niin silloin saa varmimmin mitä on halunnut. Sillä lajista voi löytyä useita eri vaihtoehtoja. Ylläpitolajeissa lukee luettelossa Ylläpitoviljelyyn. Myös muualta hankitut vihannesten siemenet on valittu niin, että niiden siemenlisäys pitäisi olla mahdollista.

Merirantaputki – mausteyrtti kokeilun haluisille

Merirantaputki (*Ligusticum scoticum*) on monivuotinen kasvi ja se kasvaa n. 60 cm korkeaksi. Sillä on kiiltävän vihreät, 1–2 kertaan 3-lehdykkäiset lehdet. Korkeita kukkavarsia koristaa kesällä pienet vihertävänvalkoiset kukat ja loppu kesästä ruskehtavat siemenryppäät. Merirantaputki menestyy läpäisevässä maaperässä aurinkoisella paikalla kuivassakin maassa, sekä kestää vähintään -15 °C pakkastakin. Aiemmin tämä yrtti on tunnettu Suomessa nimellä suolaputki tai skotlantilainen rantaputki. Kasvin nimi on englanniksi Scots lovage tai Scottish licorice-root. Merirantaputken kuvaili ensimmäisenä Carl von Linne vuonna 1753 teoksessaan *Species Plantarum*.

Merirantaputkea tavataan luontaisesti Pohjois-Euroopan ja Pohjois-Amerikan koillisosien rannikoilla ja merenrannoilta sen voi löytää kasvamasta kallion ja kivien raoissa. Koko kasvi on syötävä, sen maku sekä tuoksu muistuttaa persiljaa tai sel-

← Merirantaputken lehdet ovat tummanvihreitä ja kiiltäviä.

→ Siemenet menossa ulos saamaan luontaista kylmäkäsittelyä.

leriä (väinönputkeakin?). Aiemmin sitä on käytetty Länsi-Britanniassa sekä ravinnoksi että keripukin torjuntaan. Tieteellinen nimi *Ligusticum* viittaa Ligurian alueeseen Pohjois-Italiassa, jossa useat tämän kasviperheen lajit kasvavat villinä, mutta merirantaputki on kumminkin peräisin pohjoisemmasta, mihin lajinimikin antaa viitteitä. Se kasvaa villinä myös mm. Norjan rannikolla. Kotipihalla sen kasvua voi halutessaan (jos mahdollista) parantaa kasotelemalla sitä laimealla merivedellä. Kukkien pölytyksestä huolehtivat mm. erilaiset kärpäset.

Käyttö kansanlääkinnässä

Ennen vanhaan merirantaputkesta uutettua kasvimehua pidettiin rauhoittavana aineena ja keitosta käytettiin juomana hysteriaa ja hulluutta vastaan. Uniyrteksikin sitä on kutsuttu, sillä juuresta saatu keitinliemi teki uneliaaksi. Unettomuuteen sai myös apua laittamalla kasvin juuria tyynyn alle. Lääkekasvina sitä on aiemmin käytetty ruuansulatusongelmiin, reumatismiin ja kasvimehua käytettiin synnytyksen edistämiseen.

Käyttö ruokana

Merirantaputkea on käytetty keitoissa ja mm. kalaruoissa. Nuoria lehtiä, kukkia ja kypsymättömiä siemeniä tuoreena salaateissa tai tarjoilun koristeina. Lehtien maku on parhaimmillaan ennen kukintaa, sekä lehtiä voi myös valkaista, jolloin niiden maku mietonee. Nuorista varsista on tehty ”karkkia” (sokeroitu) kuten väinönputkesta. Vanhoja lehtiä, kypsiä siemeniä ja juuria on käytetty mm. muhen-

noksissa. Kypsiä jauhettuja siemeniä on käytetty pippurin korvikkeena. Merirantaputkea on ajoittain viljelty ruukkuyrttinä jossain päin maailmaa, vaikka selleri on suurelta osin syrjäyttänyt sen.

Huom! Sarjakukkaiskasvit voivat aiheuttaa herkällisille allergisia reaktioita.

Siemenet tarvitsevat kylmäkäsittelyä itääkseen. Siemenet voi kylvää talvella esim. ruukkuun, antaa olla huoneenlämmössä muutaman päivän/viikon ja sitten viedä ulos suojaan paikkaan. Kylvöksen voi suojata esim. harsokankaalla ja sen päälle lapioida lunta 30-50 cm. Ja sitten vain odottelemaan kevättä. Siemenet voi kylmäkäsitellä myös jääkaapissa mm. Minigrip-pussissa. Pussiin voi laittaa mm. hiekkaa ja kostuttaa se hyvin. Sitten lisätään siemenet ja sekoitetaan ne hyvin väliaineen kanssa. Pussia voi kylmäkäsitellä 6-8 vk. Siemeniä kannattaa tarkkaila, välillä käännellä ja ilmastoida avaamalla pussia. Kylmäkäsittelyn jälkeen siemenet kylvetään sopiviin astioihin ja siirretään lämpimään. Jos siemenet alkavat itämään kylmäkäsittelyn aikana, niin ne voi siirtää varovasti ruukkuun kasvamaan.

Merirantaputken siemeniä on saatavilla siemenvälityksestä!

Oikein hyvää alkanutta vuotta kaikille!

Terveisin, ANNE LEINO

Kuvat: Anne Leino